

بررسی ماهیت سند الکترونیکی و تعهدات ناشی از آن

محسن افتخاری، مدرس دانشگاه

چکیده

چند سالی از ورود رایانه به زندگی انسانها گذشته است، به خصوص در دهه اخیر با پیشرفت علم و گسترش شبکه جهانی اینترنت و رشد کنونی آن در ایران می توان گفت در حال حاضر کلیه جوانب زندگی روزمره ما انسانها طوری با این موضوع در آمیخته است که عدم دسترسی چند دقیقه ای به آن موجب اختلال در جامعه خواهد شد، از این جمله می توان به پرواز هواپیماها، سیستم بانکی، پالایشگاههای نفت و گاز و سایر ادارات دولتی و خصوصی اشاره کرد. اینترنت در زندگی شخصی ما نیز به صورتی وارد شده که می توان آنرا عضوی از اعضاء خانواده دانست. در حال حاضر این تاثیر به حدی است که گاه انسانها ارتباط با اینترنت را به نامه نگاری و حتی تلفن به یکدیگر ترجیح می دهند. ایمیل، چت روم ها و سیستم های ارتباطی صوتی و تصویری از جمله SKYPE رابط مجازی ما انسانها شده اند. در همین وادی است که تجار نیز وارد این مقوله شده اند، به جهت اینکه گذر ثانیه ها بیشتر از هر چیز برای اشخاص دارای اهمیت است، اولویت اشخاص در ارتباط با یکدیگر از طریق شبکه و پست الکترونیکی است، البته در جامعه کنونی ایران به علت عدم دسترسی برخی مناطق به اینترنت و سرعت لاک پشت وار آن برخی اشخاص را متوسل به استفاده از تلفن و برای تبادل اسناد و اطلاعات از دورنگار کرده است. در هر صورت در ارتباطات از این روش اشخاص یا تجار گاه اقدام به انعقاد قراردادهای، مکاتبات و رد و بدل نمودن اطلاعاتی می نمایند که دارای آثار حقوقی و گاه جزایی نیز می باشد. به دلیل سهولت در انتقال اطلاعات و وسعت حوزه دسترسی به آن و رویکرد روزافزون افراد در این حوزه، اسناد و مکاتبات رد و بدل شده بیشتر و آثار حقوقی آنها رو به افزایش است. در این تحقیق سعی شده است تا ضمن تبیین سند الکترونیکی، شرایط استناد به آن در محاکم، امضاء الکترونیکی، تعهدات و آثار ناشی از آن و شرایط قانونی مطابق قانون تجارت الکترونیکی در قراردادهای مورد بررسی قرار گیرد. سند الکترونیکی بر خلاف اسناد عادی در صورت وجود شرایطی در حکم سند و قابل استناد می باشند؛ برخی از تعهدات مربوط به طرفین یک سند الکترونیکی، برخی دیگر مربوط به تعهد تبلیغ کنندگان در بستر مبادلات الکترونیکی می باشد. همچنین حفظ اطلاعات مبادله شده در اسناد الکترونیکی یکی از وظائف مهم طرفین می باشد.

کلید واژه ها: سند الکترونیکی، امضاء الکترونیکی، قانون تجارت الکترونیکی، تعهدات.

مقدمه:

در دهه اخیر اینترنت به مهمترین وسیله تبادل اطلاعات و تسهیل روابط تجاری تبدیل شده است، در کشورهای توسعه یافته، تجارت از طریق اینترنت این قابلیت را دارد که علاوه بر افزایش کارایی و کاهش هزینه ها در تجارت، رونده گسترش تجارت را در سطح جهانی با سرعت بیشتری پیش ببرد.

در کشورهای در حال رشد نیز استفاده از اینترنت علاوه بر تسریع رشد و توسعه این کشورها، ارتباط آنها را با کشورهای توسعه یافته تسهیل می نماید.

کهن ترین روش معاملات، از طریق حضوری و رو در رو و در مکاتبات از طریق ارسال نامه بوده است که انشاء و امضاء آن نشان از قصد و رضایت شخص در انجام عمل خود دارد، کاربرد اینترنت موجب شد که این مکاتبات از راه دور و از طریق پست